

Broszura elektroniczna

Sprawozdania z wykładów konferencji
**«Najlepsze praktyki w zakresie ochrony i rozwoju
obszarów przyrodniczych, rezerwatów i terytoriów
sieci Natura 2000 oraz sieci Emerald»**

2025

SPIS TREŚCI

1. Anita Poradowska.....	3
2. Anna Sołtysik.....	6
3. Piotr Tyszko-Chmielowiec.....	10

Anita Poradowska

Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Technologiczno-Przyrodniczy
Pracownia Architektury Krajobrazu
e-mail: apajaczek@ur.edu.pl
[tel.: 796 230 242](tel:796230242)

W dniu 27 listopada 2025 r., w godzinach 8:30–15:30, odbyła się konferencja realizowana w ramach projektu **Interreg Next „Dzikię życie w wielkim mieście: ochrona i promocja dzikiej przyrody i różnorodności biologicznej w Łucku i Rzeszowie”**.

Głównym celem projektu jest **zwiększenie ochrony i promocji dzikiej przyrody oraz różnorodności biologicznej w obu miastach poprzez implementację rozwiązań transgranicznych**, obejmujących renowację obiektów przyrodniczych oraz działania z zakresu edukacji ekologicznej.

W wydarzeniu, wśród wielu gości, uczestniczyło **ośmiu prelegentów**: dwóch przedstawicieli strony ukraińskiej oraz sześciu ekspertów i praktyków z Polski, specjalistów w dziedzinie ekologii, ochrony klimatu, arborystyki, czy architektury krajobrazu.

Przedstawiciele z Łucka (strona ukraińska) przedstawili szereg bardzo cennych informacji dotyczących ich działań na rzecz ochrony przyrody, w obszarze miasta Łuck i doliny rzeki Styr, należącej do tzw. **Sieci Smaragdowej (Emerald Network)**, paneuropejskiego systemu obszarów chronionych w ramach **Konwencji Berneńskiej**, którego celem jest ochrona najcenniejszych siedlisk przyrodniczych oraz zapewnienie trwałej egzystencji rzadkich i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt, podobnie jak sieć Natura 2000 w Unii Europejskiej.

Wśród omawianych obiektów znalazły się m.in.:

- **„Dolina rzeki Styr w obwodzie wołyńskim” (UA0000334)** – cenny kompleks dolinny obejmujący siedliska wodno-błotne oraz tereny lęgowe wielu gatunków, w tym rzadkich, ptaków;
- **„Czornohuzka” (UA0000252)** – obszar o wysokiej wartości przyrodniczej;
- **KNP „Puszcza Cumańska” (UA0000334)** – kompleks leśny o znaczeniu ponadregionalnym;
- **Gnidawskie Bagno** – obiekt zaliczany do obszarów szczególnego znaczenia przyrodniczego. Gnidawskie Bagno zostało przedstawione jako **unikalny obszar wodno-błotny** o powierzchni 116,6 ha, chroniony od 1995 r. Rozciąga się na terenie Łuckiej miejskiej wspólnoty terytorialnej (53 ha) oraz Boratyńskiej wspólnoty wiejskiej (63,6 ha). Obiekt pełni funkcję: rezerwatu ogólnofaunistycznego, miejskiego, centrum bioróżnorodności i co szczególnie cenne kluczowego siedliska dla ptaków wodno-błotnych.

W prezentacji zwrócono uwagę na jego znaczenie ekologiczne, edukacyjne oraz rekreacyjne. Przedstawiono nawet projekt ścieżki przyrodniczo – rekreacyjnej, która stanowi modelowy przykład (w moim osobistym odczuciu) integracji dzikiej przyrody z przestrzenią

miejską. Zakładając wprowadzenie turystyki, np. tzw. Birdwatching'u zastosowano rozwiązania w minimalnym stopniu naruszające cenne zasoby przyrody. Z danych przedstawionych podczas wystąpienia wynika, iż **60% naturalnych ekosystemów planety jest obecnie zdegradowanych**, co odzwierciedla intensyfikację antropopresji. Szczególną uwagę zwrócono na fakt, iż **ekosystemy wodno-błotne zanikają trzykrotnie szybciej niż lasy**, a od 1900 r. utracono ok. **64% światowych terenów podmokłych**. Wyjaśniono jak ważną rolę pełnią tereny podmokłe. Najciekawszym stwierdzeniem było, iż bagna **pochłaniają rocznie do 3 ton pyłu na hektar oraz neutralizują liczne substancje toksyczne**, stanowiąc naturalny filtr oczyszczający środowisko miejskie.

Potwierdzono wartość doliny rzeki Styr jako **obszaru lęgowego i migracyjnego** dla ptaków wodnych oraz jako korytarza ekologicznego łączącego różne elementy krajobrazu.

W aktualnych badaniach doliny Styr zarejestrowano ponad **71 gatunków zwierząt** z różnych grup systematycznych, wśród których najliczniejszą grupę stanowiły ptaki i owady.

Szczególne znaczenie mają gatunki wpisane do **Załącznika I Konwencji Berneńskiej**: *Castor fiber* (bóbr europejski), *Emys orbicularis* (żółw błotny europejski).

W prezentacji wyróżniono kluczowe siedliska doliny Styr. Głównie obszary trawiaste, łąkowe, turzycowe, czy antropogeniczne lasy liściaste.

Wskazano również biotopy o szczególnej wartości:

Zbiorniki z *Hydrocharis morsus-ranae* – chronione przez Konwencję Berneńską i Dyrektywę UE 3150.

Zbiorniki z *Nuphar lutea* – ujęte w Zielonej Księdze Ukrainy.

Zanurzone rośliny eutroficznych zbiorników – regulowane prawem UE.

W części poświęconej doświadczeniom polskim zaprezentowano różne rozwiązania stosowane w Rzeszowie oraz Krakowie.

Specjalista ds. arborystyki omówił współczesne metody inspekcji drzew w przestrzeni miejskiej. Dokładnie omówiona metodyka działań, z opisem narzędzi może być niezwykle cennym źródłem wiedzy dla praktyków zajmujących się zielenią miejską. Jest to szczególnie cenne w dobie wyzwań klimatycznych w ekosystemach miejskich.

Jedna z prezentacji, uznana przez uczestników za szczególnie inspirującą, dotyczyła **drzew sędziwych**. Prelegent pięknie uzupełnił wystąpienie poprzednika stwierdzeniem, iż **arborystyka jest sztuką opiekowania się drzewami**.

Wykazał, że pojedyncze stare drzewo może stanowić złożone środowisko życia dla licznych organizmów i samo w sobie może być całym, złożonym ekosystemem. Zwrócił również uwagę na często pomijany aspekt obumierania drzew. Zwrócił uwagę, iż procesy rozkładu drewna wewnątrz pnia, to tak naprawdę strategia przetrwania, która umożliwia drzewu substancji odżywczych. Ponadto w prezentacji prelegent przedstawił liczne przykłady drzew pomnikowych z Ukrainy, Polski i innych krajów, podkreślając potrzebę ochrony takich egzemplarzy w przestrzeni miejskiej.

Podczas spotkania, w jednej z prezentacji poruszono kwestię roślin inwazyjnych w przestrzeni miejskiej i ich zagrożenia dla obszarów cennych przyrodniczo. Omówiono najważniejsze gatunki inwazyjne występujące w krajobrazie miejskim, ich wpływ na bioróżnorodność oraz konieczność uświadomienia rozważności w podejmowaniu decyzji o wprowadzaniu nowych roślin, zwłaszcza obcych do siedlisk. Zaprezentowano rekomendacje dotyczące ograniczania ekspansji gatunków takich jak *Reynoutria japonica* czy *Impatiens glandulifera*.

Z kolei, na przykładzie krakowskich parków kieszonkowych przedstawiono rozwiązania sprzyjające zwiększaniu dostępności terenów zieleni. Uwzględniono rolę: małej

architektury, integracji funkcji ekologicznych i społecznych, edukacji przyrodniczej w mikroskali urbanistycznej.

Elementem wspólnym dla wszystkich prezentacji była konieczność stałego podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców, w kontekście miast takich jak Łuck i Rzeszów. Podkreślono wagę: działań informacyjnych, programów dla szkół, aktywnego włączania społeczności w monitoring przyrodniczy, tworzenia ścieżek edukacyjnych i punktów obserwacyjnych.

Wskazano, że **promocja dzikiej przyrody w mieście** może zwiększać poczucie odpowiedzialności mieszkańców, a jednocześnie stanowić impuls rozwojowy dla lokalnej turystyki i rekreacji.

Konferencja potwierdziła, że ochrona dzikiej przyrody w przestrzeni miejskiej wymaga działań wielowymiarowych, obejmujących badania naukowe, zarządzanie terenami zielonymi, wdrażanie infrastruktury proekologicznej oraz edukację społeczną.

Najważniejsze wnioski obejmują:

1. **Potrzebę wzmocnienia współpracy transgranicznej** między Łuckiem a Rzeszowem w zakresie ochrony przyrody i bioróżnorodności.
2. **Znaczenie obszarów wodno-błotnych** jako kluczowych elementów miejskich ekosystemów, których ochrona powinna stać się priorytetem.
3. **Zagrożenia związane z globalną degradacją ekosystemów**, ze szczególnym uwzględnieniem szybkiego zaniku terenów podmokłych.
4. **Wartość drzew sędziwych** jako złożonych mikroekosystemów, wymagających szczególnego traktowania w procesach planowania zieleni
5. **Potencjał integracji przyrody z przestrzenią miejską**, która może sprzyjać poprawie jakości życia, ochronie klimatu i zachowaniu różnorodności biologicznej.

Dr inż. arch., mgr szt. **Anna Sołtysik**
(Uniwersytet Rzeszowski)

SPRAWOZDANIE z konferencji „Najlepsze praktyki w zakresie ochrony i rozwoju obszarów przyrodniczych, rezerwatów i terytoriów sieci Natura 2000 oraz sieci Emerald” zorganizowanej w ramach projektu „Dzikie życie w wielkim mieście: ochrona i promocja dzikiej przyrody i różnorodności biologicznej w Łucku i Rzeszowie” w ramach Programu Interreg NEXT Polska – Ukraina 2021–2027.

Konferencja odbyła się 27 listopada 2025 roku w UrbanLab w Rzeszowie przy ul. 3 Maja 13 w godzinach od 8:30- 15:30. Podczas oficjalnego rozpoczęcia, głos zabrali Krzysztof Stańko (Zastępca Prezydenta Miasta) oraz Andrzej Słodki (Kierownik Wspólnego Sekretariatu Programu Interreg NEXT Polska-Ukraina 2021-2027). W dalszej części konferencji głos zabrali eksperci ze strony ukraińskiej i polskiej, dzieląc się informacjami z zakresu: wartości przyrodniczych, bioróżnorodności, działalności edukacyjnych, transformacji zieleni, podstaw inspekcji drzew, roślin inwazyjnych, sędziwych drzew i parków kieszonkowych.

Dwa pierwsze referaty zostały zaprezentowane przez specjalistów z Ukrainy:

1. Savchuk Pavlo (starszy specjalista z Wydziału Ekologii) przedstawił temat: „Gnidawskie Bagno – obiekt sieci Emerald Łuckiej Hromady” 2. Sukhomlin Kateryna (doktor nauk biologicznych, profesor, kierownik Wydziału Zoologii) zaprezentowała temat: „Ocena stanu bioróżnorodności trasy zalewowej rzeki Styr jako elementu Sieci Emerald na obszarze rejonu łuckiego”.

Kolejne referaty prezentowali:

3. Magdalena Wilanowska – Gawron (Inspektor, Wydział Klimatu i Środowiska) z tematem: „Zieleń, która uczy: działania edukacyjne w projekcie Dzikie Życie w Mieście”. 4. Katarzyna Strojna (Starszy inspektor, Wydział Klimatu i Środowiska) z referatem: „Miasto Rzeszów – zielona transformacja”. 5. Mateusz Kędzior (Inspektor, Zarząd Zieleni Miejskiej) z prezentacją: „Podstawy inspekcji drzew”. 6. dr inż. Anita Poradowska (Uniwersytet Rzeszowski) z tematem: „Rośliny inwazyjne”. 7. dr inż. Piotr Tyszko – Chmielowiec z prezentacją: „Drzewa sędziwe i ich populacje – diagnozowanie i opieka”. 8. dr inż. arch., mgr szt. Anna Sołtysik (Uniwersytet Rzeszowski) z referatem: „Obiekty małej architektury i podział na strefy w parkach kieszonkowych w Krakowie”.

Pierwszy referat o Gnidawskim bagnie dotyczył terenu w Łucku o powierzchni ponad 116 ha, który status rezerwatu posiada od 1995 roku. Jest to swoiste „serce” regionu, obszar bioróżnorodny, z dużą ilością występujących tam gatunków ptaków. W prezentacji uwypuklono ważną rolę obszarów wodno-błotnych, które są istotne w procesie oczyszczania powietrza, filtrowania wody, czy też jej retencji w trakcie obfitych opadów. Pełnią więc funkcję regulacyjną w kontekście zagrożeń wynikających ze zmian klimatu, a równolegle dają schronienie licznym gatunkom flory i fauny. Obszar Gnidawskiego bagna ma duży

potencjał turystyczny, z ciekawym krajobrazem łąk, bagien, zalesień, dający możliwość obserwowania natury. Podczas prezentacji zwrócono uwagę na zagrożenie dla terenów bagiennych ze względu na rozrastanie się miast i zanieczyszczenia. A to właśnie tereny wodno-błotne, w tym rezerwat Gnidawskiego bagna jest szansą dla dobrze funkcjonującego, zrównoważonego miasta, które rozwija się w sposób harmonijny ze swoim potencjałem przyrodniczym.

Drugi referat dotyczący oceny stanu bioróżnorodności trasy zalewowej rzeki Styr, opisywał wartości przyrodnicze trzech obszarów położonych nad rzeką. Autorka scharakteryzowała dla każdej lokalizacji szczegółowo biotopy, czyli miejsce życia poszczególnych gatunków roślin i zwierząt, a także opisała faunę i florę tych miejsc. Przedstawione informacje ukazały dużą wartość wszystkich trzech obszarów, ze względu na bioróżnorodność, swoje znaczenie przyrodnicze i potencjał turystyczny. Zachowanie tych wartości umożliwi miastom rejonu łuckiego wypracowanie odporności na zmiany klimatu, w procesie tym jest ważne również podniesienie świadomości mieszkańców dotyczącej wartości przyrodniczych.

W prezentacji dotyczącej działań edukacyjnych w projekcie Dzikie Życie w Mieście, pokazano dotychczasowy przebieg realizacji projektu „Dzikie życie w wielkim mieście: ochrona i promocja dzikiej przyrody i różnorodności biologicznej w Łucku i Rzeszowie”. Kolejno został omówiony główny cel projektu, cele szczegółowe, zakres działań zaplanowanych w Rzeszowie oraz rezultaty i efekty projektu. Prezentacja w dalszej części pokazała stan realizacji projektu począwszy od spotkania inauguracyjnego projekt w Rzeszowie, w postaci konferencji i warsztatów. Autorka omówiła półfinały i finały transgranicznego quizu wiedzy o przyrodzie w Rzeszowie i w Łucku, a także quizu online. Cieszył się on zainteresowaniem, a uczestnicy wykazali się zaangażowaniem i dużą wiedzą dotyczącą jego tematyki.

Prezentacja „Miasto Rzeszów – zielona transformacja” dotyczyła działań na rzecz klimatu podjętych przez miasto Rzeszów. Wspomniano w niej o: kontrakcie klimatycznym; znaku jakości Mission Label; Rzeszowskim Panelu Klimatycznym, czyli konsultacjami społecznymi dotyczącymi problematyki neutralności klimatycznej Rzeszowa do 2030 roku; projekcie NEEST, którego celem było stworzenie powtarzalnych wytycznych dla termomodernizacji różnego typu kwartałów zabudowy miejskiej; Planie Zrównoważonej Mobilności Miejskiej i rozwiązaniach usprawniających komunikację, wprowadzeniu autobusów wodorowych, alternatywnego transportu oraz inteligentnej strefy parkowania jako elementów zrównoważonego transportu. Na koniec wspomniano również o edukacji wśród najmłodszych, dzięki której w niedalekiej przyszłości, możemy mieć bardziej świadomych mieszkańców.

Kolejny referat dotyczył „Podstaw inspekcji drzew”, w którym przedstawiono metodologię postępowania w ocenie drzew. Kolejno omówiono tematy związane z poziomem oceny drzew, zagadnieniem samej inspekcji, czy podstawowymi narzędziami służącymi inspekcji. W kolejnej części zaprezentowano sposób opisywania drzewa, poprzez jego pokrój, budowę, wartość, czy ocenę otoczenia i użytkowania. Prezentacja dotyczyła także sposobu opisu drzewa i jego kondycji z uwzględnieniem różnych cech diagnostycznych. Na koniec omówiono jak powinien wyglądać raport z inspekcji, jakie są wyniki, wnioski, czy zalecenia. Odpowiednio przeprowadzona inspekcja drzew może wskazać wartość drzew i ich stan zdrowotny, a także umożliwić właściwy dobór dalszego postępowania w celu ochrony i utrzymania wartościowych okazów.

W prezentacji dotyczącej roślin inwazyjnych wyjaśniono podstawowe pojęcia i zagrożenia wynikające z obecności roślin inwazyjnych w rodzimych ekosystemach. Wyjaśniono w jaki sposób mogą przenosić się gatunki inwazyjne na terenie miasta, a także które z nich są uznane za realnie zagrażające na terenie Unii Europejskiej. W referacie wzięto pod uwagę gatunki obce jako potencjalnie zagrażające ekosystemom, szczególnie terenów chronionych. Gatunki roślin, które w realiach miasta mogą być oceniane neutralnie, stają się niebezpieczne dla terenów nieurbanizowanych, w których rozprzestrzeniają się z łatwością. Na koniec został omówiony kodeks dobrych praktyk dotyczący wiedzy i umiejętności w doborze i uprawie roślin, również w ogrodach przydomowych. Do tego potrzebna jest również szeroka edukacja, dzięki której jako społeczeństwo będziemy podejmować bardziej świadome wybory związane z doбором roślin prywatnie i w przestrzeni publicznej.

Referat „Drzewa sędziwe i ich populacje – diagnozowanie i opieka” przybliżył znaczenie drzewa sędziwego i wyjaśnił definicję i jego cechy. Wyjaśnił również proces starzenia się drzewa jako jego sposobu na długowieczność. Autor zwrócił uwagę na kwestię właściwych zabiegów pielęgnacyjnych, mających na celu ochronę i utrzymanie sędziwych drzew. Wskazano również metody szkodliwe, których obecnie nie stosujemy, a także nowe podejście do ochrony tych starych okazów, które określono mianem arborystyki przyrodochronnej. Na koniec przedstawiono rekomendacje dla postępowania z drzewami sędziwymi, dzięki którym zapewnimy im odpowiednie nasłonecznienie, ochronimy glebę, zapewnimy stabilność i długowieczność.

Ostatnia prezentacja „Obiekty małej architektury i podział na strefy w parkach kieszonkowych w Krakowie”, skupiła się na przeglądzie wybranych mini parków pod względem ich zróżnicowanej funkcji. Na kilku przykładach omówiono podział na strefy, które były ilustrowane zdjęciami z różnych lokalizacji. W drugiej części prezentacji skupiono się na obiektach małej architektury i nawierzchni, które występują w poszczególnych strefach funkcjonalnych. Omówiono rozwiązania formalne i materiałowe poszczególnych obiektów. W podsumowaniu opisano poszczególne strefy i związane z nimi obiekty małej architektury, podkreślając również znaczenie zieleni istniejącej i projektowanej w strefach dekoracyjnych i komunikacji. Wybrane przykłady parków kieszonkowych, ukazują że pomimo różnorodności ich lokalizacji i wyjściowych wartości przyrodniczych, można zaproponować atrakcyjne rozwiązania projektowe. Park kieszonkowy oddziałuje przede wszystkim lokalnie, ale tworząc sieć obiektów zieleni miejskiej ma szansę wpływać pozytywnie na całe miasto.

Tereny bagienne, w tym rezerwat Gniewoskiego bagna jest szansą dla dobrze funkcjonującego, zrównoważonego miasta, które rozwija się w sposób harmonijny ze swoim potencjałem przyrodniczym. Tereny cechujące się dużą bioróżnorodnością mogą decydować o atrakcyjności turystycznej regionu. Zachowanie wartości przyrodniczych umożliwi miastom rejonu łuckiego wypracowanie odporności na zmiany klimatu, w procesie tym jest ważne również podniesienie świadomości mieszkańców dotyczącej bioróżnorodności.

Przebieg transgranicznego quizu wiedzy o przyrodzie w Rzeszowie i w Łucku pokazał, że zabawa i nauka może być dobrym narzędziem budowania świadomości dotyczącej ekologii i wpływa pozytywnie na budowanie więzi społecznych.

Zielona transformacja w mieście powinna być oparta o różne działania w obszarach energii, budynków, gospodarki odpadami, czy transportu. Inicjatywy ze strony miasta, powinny być uzupełniane przez konsultacje społeczne i aktywny udział mieszkańców i ich edukację.

Potrzebujemy w naszych miastach dbać o zasób przyrodniczy, do czego jest potrzebna odpowiednio przeprowadzona inspekcja drzew. Może ona wskazać ich wartość i stan

zdrowotny, a także umożliwić wybór dalszego postępowania w celu ochrony i utrzymania wartościowych okazów. Przedmiotem ochrony powinny być również drzewa sędziwe, które wymagają specjalnego traktowania i pielęgnacji określonej jako „arborystyka przyrodochronna”, czyli sprzyjająca ekosystemowi, w którym drzewo funkcjonuje.

Rośliny inwazyjne mogą w znaczący sposób zmienić ekosystem, szczególnie w terenach niezurbanizowanych, dlatego tak ważny jest kodeks dobrych praktyk dotyczący wiedzy i umiejętności w doborze i uprawie roślin, również w ogrodach przydomowych.

Wykorzystanie potencjału miejsca, może w połączeniu z ciekawym pomysłem formalnym stworzyć wartościowe przestrzenie zieleni ogólnodostępnej w postaci parków kieszonkowych. Mimo niewielkiej powierzchni mogą one korzystnie wpływać na mikroklimat miasta, służąc mieszkańcom oraz dając schronienie owadom, ptakom i małym ssakom.

Konferencja pokazała jak ważne jest identyfikowanie wartości przyrodniczych terenów chronionych, zlokalizowanych w obszarze miasta. Równie ważne są metody stosowane przy ocenie całych biotopów, czy poszczególnych okazów (np. drzew). Adekwatne metody mogą pomóc w rzetelnej identyfikacji wartości przyrodniczych i pomóc w wyborze właściwych metod pielęgnacji i ochrony. Zagrożenia ze strony zanieczyszczenia środowiska, czy rozprzestrzeniania się roślin inwazyjnych na tereny chronione, można zminimalizować poprzez rzetelną edukację dzieci, młodzieży i dorosłych. Organizowane konkursy, konsultacje społeczne czy akcje informacyjne podnoszą świadomość społeczną. Włączając mieszkańców w proces projektowania terenów zieleni, wzmacniamy ich więź ze środowiskiem i poczucie przynależności oraz identyfikacji z konkretnym terenem. Współpraca transgraniczna pozwala na wzbogacenie wiedzy i doświadczeń w zakresie ochrony i rozwoju obszarów cennych przyrodniczo, więc warto ją kontynuować.

dr inż. **Piotr Tyszko-Chmielowiec**,
piotr.tyszko@gmail.com

„Dzike życie w wielkim mieście: ochrona i promocja dzikiej przyrody i różnorodności biologicznej w Łucku i Rzeszowie”

Projekt wspierany w ramach Interreg NEXT Polska-Ukraina 2021-2027.

Celem projektu jest wzmocnienie ochrony i promocji dzikiej przyrody i różnorodności biologicznej w Łucku i Rzeszowie poprzez wdrożenie transgranicznych rozwiązań w zakresie rewitalizacji obszarów przyrodniczych i podnoszenie świadomości ekologicznej. Prowadzony jest ze strony Rzeszowa przez Zarząd Zieleni Miejskiej oraz Wydział Klimatu i Środowiska Urzędu Miasta, ze strony Łucka – przez tamtejszą Radę Miejską. Realizacja projektu rozpoczęła się we wrześniu br. i potrwa dwa lata. Projekt daje obu miastom możliwości realizacji innowacyjnych przedsięwzięć chroniących przyrodę i udostępniających ją mieszkańcom. Stwarza też platformę wymiany wiedzy i doświadczeń. Jednocześnie przeprowadzone zostaną działania edukacyjne skierowane do społeczności obu miast, w szczególności konkursy wiedzy ekologicznej. Opracowana zostanie koncepcja ochrony obiektów przyrodniczych, rezerwatów i terenów Sieci Szmaragdowej w Łucku. Najważniejszym obiektem projektu w Rzeszowie jest rezerwat Lisia Góra.

W dniu 27 listopada odbyła się konferencja pod tytułem „Najlepsze praktyki w zakresie ochrony i rozwoju obszarów przyrodniczych, rezerwatów i terytoriów sieci Natura 2000 oraz sieci Emerald (Szmaragdowej)”.

Konferencję otworzył pan **Zastępca Prezydenta Rzeszowa Krzysztof Stańko**, po nim głos zabrał Kierownik Wspólnego Sekretariatu Programu Interreg NEXT Polska-Ukraina, pan **Andrzej Słodki**. Potem miały miejsce wystąpienia merytoryczne, zainteresowanych szczegółami odsyłam do prezentacji pozostających w dyspozycji organizatorów.

Pan **Pawło Savchuk**, główny specjalista miejskiego wydziału środowiska, przedstawił wartości przyrodnicze i powiązane z nimi usługi ekosystemowe Gnidavskiego Bagna, obiektu Sieci Szmaragdowej znajdującego się na terenie Łuckiej Terytorialnej Hromady (jednostki terytorialnej zbliżonej rozmiarem do powiatu). Rozciągający się wzdłuż rzeki Styr na 116 hektarach rezerwat przylega do miasta Łucka i odgrywa ważną ekologiczną i społeczną rolę. Zresztą aglomeracja Łucka jest bogata w obszary o wysokiej wartości przyrodniczej, zaliczone do Sieci Szmaragdowej.

Pani prof. dr **Kateryna Sukhomlyn**, dziekan Wydziału Zoologii, Państwowego Wołyńskiego Uniwersytetu im. Łesi Ukrainki, przedstawiła ocenę stanu bioróżnorodności terasy zalewowej rzeki Styr jako elementu Sieci Szmaragdowej. Omówiła szczegółowo zbiorowiska i siedliska podlegające ochronie. Trzeba zaznaczyć, że dolina Styru funkcjonuje jako kluczowy korytarz ekologiczny oraz siedlisko wielu cennych gatunków.

Pani **Magdalena Wilanowska-Gawron** z Wydziału Klimatu i Środowiska z rzeszowskiego magistratu omówiła działania edukacyjne prowadzone w projekcie na tle struktury projektu. Jej koleżanka z Wydziału, pani **Katarzyna Strojna**, omówiła podejście Rzeszowa do zielonej transformacji i dotychczasowe dokonania w tym zakresie. Przedstawiła prace Panelu Obywatelskiego oraz działania sektorowe w dziedzinach m.in. transportu zbiorowego, ogrzewania itd.

Pan **Mateusz Kędzior** podzielił się świeżo nabytymi na kursie Certyfikowanego Inspektora Drzew umiejętnościami oceny stanu drzew, co jest podstawą racjonalnej gospodarki drzewami miejskimi. Przedstawił standardową procedurę oceny stabilności i kondycji drzewa, stosowaną coraz powszechniej w polskich (a także niektórych ukraińskich) miastach.

Pani dr inż. **Anita Poradowska** przybliżyła obecnym na sali wyzwania związane z inwazyjnymi gatunkami roślin. To już nie tylko barszcze i rdestowce, ale wiele innych gatunków, a do rozpowszechniania części z nich przyczyniają się właściciele ogrodów i zaopatrujące ich sklepy.

O parkach kieszonkowych w Krakowie ciekawie opowiedziała dr inż. arch. **Anna Sołtysik**, w tym zwłaszcza o małej architekturze i podziale na strefy funkcjonalne. Było inspirująco – Kraków ma duży dorobek w rozwijaniu wielofunkcyjnej zielonej infrastruktury. Wystąpienie szczególnie pożyteczne dla osób projektujących urządzenie zieleni.

Niżej podpisany, dr inż. **Piotra Tyszek-Chmielowiec**, przedstawił wykład poświęcony drzewom sędziwym i ich specyfice. W szczególności zwrócił uwagę na niejednoznaczną rolę grzybów i powodowanego przez nie rozkładu w zapewnieniu drzewom długiego życia. Wspomniał także o potrzebie dbania o populacje drzew sędziwych i kandydatów do tego statusu.

Uwagi oraz wybrane tematy, które wzbudziły zainteresowanie podczas dyskusji

Moja uwaga do tematu inwazyjnych roślin: Chociaż jestem od lat w zielonej profesji, nie zdawałem sobie sprawy z liczebności tych gatunków i skali problemu. W kularach rozmawiałem z prelegentką o tym na ile jesteśmy w stanie temu zjawisku przeciwdziałać. Moje wrażenie jest takie, że mleko się rozlało i nie powstrzymamy wszystkich inwazyjnych gatunków, zwłaszcza, że zmieniający się klimat i tak wytrąca z równowagi nasze ekosystemy. Sądzę, że trzeba skupić nasze skąpe środki na najbardziej niebezpiecznych gatunkach oraz na terenach chronionych – jako swoistych muzeach przyrody.

Szczególne zainteresowanie gości wywołała **baza danych o drzewach**, oparta na zdjęciach lotniczych, którą miasto otrzymało dzięki udziałowi w projekcie Unii Europejskiej LIFE (opowiadał o niej Mateusz Kędzior). Wykonawcą była firma MPPGAERO. Baza danych daje możliwość generowania różnego rodzaju trójwymiarowych map prezentujących różne aspekty zieleni, w tym mapy koron, pni, kondycji i gatunków drzew, czy symulację zacienienia. Naliczono w Rzeszowie około 1 300 000 drzew. Część danych i analiz jest ogólnie dostępnych, część pozostaje do użytku wewnętrznego urzędu i służb miejskich.

Baza danych o zieleni jest dostępna pod adresem: <https://obliview.erzeszow.pl/open-obliview/>

Goście byli także zainteresowani strategią zieleni miasta Rzeszowa. Urząd Miejski obecnie koncentruje swoją uwagę na dolinie Wisłoka, jako kluczowej osi przyrodniczej i hydrograficznej. Przy niej zlokalizowany jest rezerwat Lisia Góra, który jest miejscem realizacji prac przewidzianych w projekcie. Wyzwaniem było nie tylko opracowanie działań, ale także ich wykonanie i komunikowanie ich społeczności.

Niżej podpisany podzielił się obserwacjami na temat doświadczeń ukraińskich, w tym zazieleniania ulic we Lwowie i wdrażania standardów arborystycznych we Lwowie i Chmielnickim. Dzięki nawiązanym kontaktom odbędzie się Łucku, w połowie grudnia br., całodniowe szkolenie dla pracowników Urzędu Miasta i służb komunalnych na temat standardów arborystycznych, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony drzew na budowie. Wykonawcą będzie autor notatki we współpracy z ukraińską Fundacją Semena Oblomeia, przy wsparciu programu dotacyjnego RITA.

Ogólne wrażenia autora notatki

Opisane wydarzenie w moim przekonaniu spełniło swoje funkcje. Panowała na nich rzeczowa i przyjacielska atmosfera, prowadzono wiele ciekawych rozmów w kularach konferencji. Na konferencji zapewniono dla tego odpowiedni czas przerw kawowych, choć przydałby się jeszcze czas na dyskusję po poszczególnych prezentacjach.